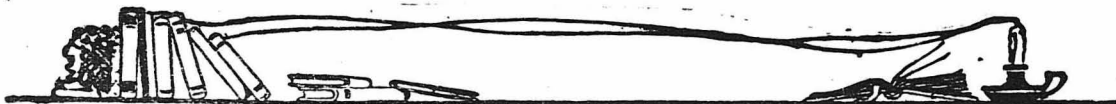

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΜΟΚΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Και ο Ξενοπούλος—μόνος αυτός—στο άλλο φύλλο των «Παναθηναίων», είχε το θάρρος να διαφανήση με τους άλλους κριτικούς μου, να έρμηνεύση την ψυχή του κακοτυχημένου μου έρωτα και να προσθέσει με αγανάκτηση, ότι οι κριτικοί «το είχαν κοροελάσει με την ευκολία, που κοροελάζονται τα άραχοίφραντα»

Όπως παρατηρείς ο ίδιος στη οικιαγραφία, που μου άφιέρωσε, σαράντα χρόνον φίλια μαζί του δεν την έδειξε ποτέ το παραμικρότερο συμφέρον. Δέν μπορούσε να συμβή διαφορετικά. Καταρθέσασα πάντα να συννησομήθεα μεταξύ μας, με μιά άπόλυτη καλή πίστη, άκόμη και όταν έφυγε να διαφανούμε σε ώρισμένα ζητήματα. Δέν έξέχασα ποτέ ότι είνε ο παλαιότερος, από δους ζών, φιλολογικός μου φίλος, ύστερ' από τόν Γεώργιο Στρατήγη, που με γνώρισε και με άνευθάρρυνε, παιδι άκόμια, στον Πειραιά, μαζί με τό σοφό μου διδάσκαλο 'Ιάκωβο Χ. Αράγατη, που μου έδωκε τά πρώτα μαθήματα της τέχνης του λόγου, διορθώνοντας τις μαθητικές μου έκθέσεις. Και ο Ξενοπούλος δεν τό εξέχασε από τό μέρος του. Οι ψυχές μας άπιστόφρον, χειρομασμένες, στά καλιά λημέρια του καφεντίου «Κοραής», από τους ίδιους δρόμους, που μας είδαν να περάσουμε μαζί, πάντα ο ένας στο πλευρό του άλλου, παντοσε άγαπημένοι, ποτέ παρεξηγημένοι. Και Ξενοβόλιου μας μάθενας τή θέση του, άπ' την όποία ξεκίνησε μιά μακρονή ήμερα.

Και όμως οι δρόμοι που είχαμε πιάσει, ξεκινώντας από τό καφεντέο «Κοραή», ήταν τόσο διαφορετικοί. Έκείνος σπουδαίος μαθηματικά, έγώ γιαντρός. Έκείνος έπρεπε να είνε σήμερα ένας καθηγητής Γυμνασίου ή και του Πανεπιστημίου. Άγαπούσε τόσο πολύ τή δικστή του και τήν είχε έκλέξει μοναχός του.

— Πώς μπορείς, καμήνε Γρηγόρη και χωνεύεις τά μαθηματικά ; του είχα πει κάποτε στά προπύλαια του Πανεπιστημίου. Έγώ δέν έβλεπα τή στιγμή να φύγω από τό Γυμνάσιο, γιά να γλυτώσω άπ' αυτόν τόν έφιάλη. Κ' έσύ...

— Έχεις λάθος... μου είχα άπάντησει. Έχεις παρεξηγήσει κι' έσύ τά μαθηματικά, όπως οι περισσότεροι. Ένα ασπτό μωλό δέν μπορεί παρά να καταλαβαίνει τά μαθηματικά και να τά αγαπά. Με όλα αυτά δέν πήρε ποτέ τό δίπλωμά του. Και ο μκαρίτης ο Γεράσιμος Βώκος, τόν είχα πάρει τότε ως θέμα ένός διηγημάτος του, με τόν τίτλο : «Τό δίπλωμά σου!...» Στο τέλος τόν κέρδισε όριστικός ή φιλολογικός ή μεγάλη του άγάπη. Άπό τά μαθηματικά όμως έμεινε στο έργο του ή εύθυμία και ή αίσθηση του μέτρου.

Έγώ πάλι έπρεπε να είμαι ένας γιαντρός με χωρίς παλατεία. Άλλά μιά όμοια μεγάλη άγάπη με τραβούσε κι' έμένα. Και μολονότι είχα άγαπήσει κι' έγώ τήν επιστήμη μου, όπως ο Ξενοπούλος τή δική του, στο τέλος με τράβηξε όριστικός ή φιλολογία. Δέν ξέρω, τι έμεινε και στο δικό μου έργο από τήν επιστήμη μου. Όμως κάτι καλό φαντάζομαι, ότι έμεινε. Τό ζήτημα είνε ότι άφοδ' ξεκίνησαμε με τόν Ξενοπούλο από δύο διαφορετικούς δρόμους, συναντηθήκαμε, πάλι, συνδοκιπόροι στην άπόσταση. «Όλοι αι όδοι του κήπου, του φυτευμένου πρό του άνακτορου τόν Βεραλλιών—όπως έγραφε και ο Ξενοπούλος στο παλιό του έκείνο άρθρο—φέρουν εις τό άνάκτορον και όλαι αι όδοι εις τήν Ρώμην».

ΠΙΣΤΕΥΣΗ ΠΡΩΤΟΓΝΩΡΙΣΙΑ ΤΟΝ ΔΡΟΣΙΝΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑ

Όταν ή φιλολογική γενεά, στην όποία άνήκα, άρχισε να εκκολάπνεται, ή φιλολογία μας περιήνεσε μιά κρίσιμη περίοδο. Έίχαν πεθάνει ο Παπαρηγόπουλος και ο Βασιλειάδης και ο 'Αχιλλεύς Παράσχος, που, όργανομενος από τήν ποιητική του συντροφιά, προφήτευσε και τό δικό του τέλος :

«Δίο μυλαί είργησαν και τρίτη θά οχησθ»,

άν έβρισσε άκόμια, είχε άρχισει να παρακμάζει μεταξύ τών νέων άνθρώπων, μαζί με τόν ρομαντισμό που άντιπροσώπευε. Στους φοιτητικούς μας κύκλους μιλούσαμε γιά τόν Παλαμά και τό Δροσίνη, άποστηθίζαμε τους στίχους των και προσπαθούσαμε να τους μιμηθούμε.

Δέ θυμοίμαι, πώς πρωτογνώρισα τό Δροσίνη, που θαύμαζα τότε τους «Ίστούς 'Αράχνης» — τήν πρώτη ποιητική του συλλογή—και άποστηθίζα, λίγο άργότερα, τα ε-

δύλλια του, με τήν παρθενική τους δροσιά, που με γοήτευε :
Αάλε, καμήνε ταμπορέ, πανέματα και χάρες
Τραγουδάδες τίς όμορφες και τίς καλές τής χώρας
Μά πρώτ' άπ' όλις τή Δεινά, τής παππαδιάς τήν κόρη.

Κι' αν μου τή φέρεις τή Δεινά, τής παππαδιάς τήν κόρη,
Θι να σοβ κάτω τάξιμο, που να θαμάξη ο κόσμος.
Θι να τής κόψη τά μαλλά, θι να σοβ βάνο τέλια,
Νάχης τά τέλια σου χρυσά, χρυσά κι τή φωνή σου.

Πάντο, ή γνωριμία του, όπου και όπως κι' άν τήν έκανα—φαντάζομαι πως έγινε στο τυπογραφείο του «'Αττικού Μουσείου» του 'Ιγγλέση, όπου ο ποιητής τόπωνε νότες, νομίζω, τά «Ειδύλλια»—στάθηκε γιά μένα ίκανοποίηση μιάς μεγάλης νεανικής φιλοδοξίας, όπως έξακολουθείς σήμερα, να είνε μια συνέχεια θαυμασμού και άγάπης προς τόν έξαισιο ποιητή και τόν σημαθητικώτατον άνθρώπο.

Με τόν Κοστή Παλαμά όπως ή γνωριμία μου έγινε μ' ένα τρόπο λίγο άστειο. Βιβλίο δέν είχα βγάλει άκόμια. Τόν γνωρίζαμε από τά ποιήματά του, που δημοσίευσσε στο «Μή Χάνεσαι» που μας έφτανοντο κάπως σκοτεινά και δυσκόλα—ή πρόληψη τής σκοτεινότητας τόν καταδικάζει από τότε—μιά που μας τραβούσαν μ' ένα έξαιρετικό θέληγηρο. Έίχαν φτιάσει, άλλωστε, στ' αυτά μιά και κάποιια λόγια του Γαβριηλίδη, που προφήτευσε μεγάλα πράγματα γιά τόν ποιητή τόν συνεργάτη και που άγαπούσε και τόν παρομοιάζε με μιά σφαγιασμένη μοσάλλα σαμπάνιας. Φυσικά, ζήτησα να τόν ιδώ. Και, κάμπο, μου τόν έδειξαν από τή πόρτα, στο Ξενοδοχείο του Ξυθού, που γεμμάτιζε. Άπό τό πρώτο αυτό, μακρόν άντίκρουσμα δέ θυμοίμαι παρά δυό μαύρο, μεγάλα μάτια, που ένα, αν και έβριταν σάν περιτροφοικό φάρου, καθώς τό σιάζανς έναλλάζε και τά βράζανς από τή σια, τά ευκίνητα, δεικά τόξα τών φρειδιών, σ' ένα νευρικά ρυθμικό άνεβοκατέβασμα. Και ένα σύνολο χλωμού και άδύνατου νέου, γιά τόν όποτον ο συμφοιτητής μου, που μου τόν έδειξε, μου έλεγε με συμπόνια :

— Κρίμα ! Τέσιος ποιητής και είνε φιλοσοφικός ο κακομοίρης.

Έτσι γιά πολύν καιρό, πριν γνωρίσω από κοντά τή θαυμαστή του—χιτυπό εύλο—όγεια, που είχε κερφωθεί ή ιδέα πως ο Παλαμάς ήτανε ένας μεγάλος ποιητής, που θε θα πρόφταινε—άλλοιμονο—τά δώση ότι έκλεινε μέσα του στην

Έλληνική κρίση.

Άλλά έρχομαι στον άστειο τρόπο, με τόν όποτον έφυγε να παρουσιασθώ, λίγο άργότερα, στον Παλαμά. Τή ήμερες έκείνες κυκλοφορούσε μιά άγγελία γιά τήν έκδοσή του τής πρώτης ποιητικής του συλλογής : «Τραγουδιά τής πατρίδας μου». Κάποιος φίλος μου τήν έδωσε με ύπογράψω. Νά—είπα μέσα μου—μιά εύκαιρία να δείξω τό θαυμασμό μου στον ποιητή. Και, με χειρονομία Μαικήνα, έπήρα τήν πένα μου ύπογράψω γιά 50 σάματα. Πενήντα σάματα προς δύο δραχμές ήσαν έκαστό δραχμές, ποσό δηλαδή μηδένες γιά ένα παιδι, που έπρεπε να τό πληρώσει από τις μικρές του οικονομίες. Άλλά κάθε θυζία είνε μικρή—συλλογίζομαι—όταν γίνεται γιά τήν ποίηση. Και έτσι, σε ηλικία, δακαέξη έτών έγινε δ... Μαικήνας του Κοστή Παλαμά.

Η χειρονομία αυτή—ως κοθαρό φανερωμα θαυμασμού—είχε συνηθίσει, γίνεσαι, και τόν ίδιο τόν ποιητή, όταν είδς στην άγγελια του τήν ύπογραφή μου, ύπογραφή ένός άγνώστου νέου, συνοδοευομένη με τή δήλωση πενήντα βιβλίων του. Και όταν, σε λίγες ήμερες, κάποιος έφυγε να με παρουσιάσει στον ποιητή, μου έδοφίσε τό χέρι, μ' έναν τρόπο, που έδειχνε, ότι χωρίς να τού κιά λέξη—ήμουν πάντα τόσο δειλός μπροστά στα άνευκαίμενα του θαυμασμού ή τής άγάπης μου—έγγώριζε καλά τό θαυμασμό μου, που δέν τόν άφρινε άναίσθητο. «Όταν ές μιά βγύθνασε τό «Τραγουδιό τής Πατρίδας μου», είδα με μιά συγκίνηση, και μιά ύπερφάνταση, που δέν τήν λησμόνησα δ; σήμερα, τό τελευταίο ποίημα τής συλλογής άφιερωμένο στο όνομά μου. Και τή ποίημα. Ήτανε σά μιά διαθήκη του ποιητή προς τους ποιητές, που θα έφταναν κατόπι του. Και τό ποίημα

ΜΙΚΡΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΜΠΑΛΛΟΝΙΟΥ

Ο Α. Η. Πήου, από τό Χάσμου - Χάη, τής Ν. Υερσής, άγόρασε, τόν πωρασμένο Ίούλιο ένα μπαλλόνι από αυτά που πουλούν στους δρόμους για τά παιδιά. Καί, άφου έφρόντισε προηγουμένως νά περάση στην κλωστή του μπαλλονιού τήν κάρτα του, τό έξαρπάλασε στον άέρα για νά δη, από περιέργεια, που θά έπήγαινε.

Φαντάζεσθε, λοιπόν, τήν έκπληξη του όταν, ύστερ' από λίγες μέρες έλαβε ένα γράμμα από έναν κάτοικο τής πόλεως Μαρακάμπα της Βενεζουέλας, ό όποιος τόν πληροφορούσε ότι τό μπαλλόνι είχε πέσει στην αύλη του σπιτιού του!

Τό μπαλλόνι, ούτε λίγο ούτε πολύ είχε περάσει δλόκληρο τόν Ώσανό!

Πρωτοφανές ρεκόρ για . παιδικό μπαλλόνι!...

έρχις :

Φτωχά γεννά, τραγούδια, πατρις, φτωχή μητέρα, Μικρά πουλιά πετούνε μού' σε κλουβι στενό, Οι σταυραγγοί γυρεύουν έλεύθερον άέρα Κι' άπέραντο ουρανό.

Όμως θάρρη μιά μέρα, που ή πατρις μεγάλη, Τη γλώσσα τη μεγάλη θά βρη' μού' στην καρδιά, Καί θά'χουνε ταίριατα τού κλέφτη οι σίχοι πάλι Καί οι Πύδχοι παιδιά.

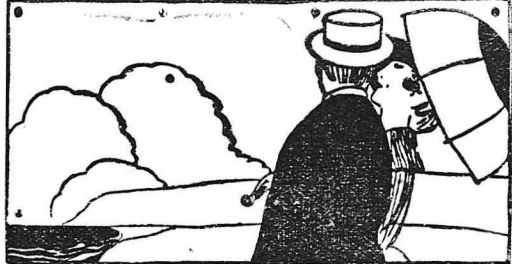
Και τελειώνω με τ'ν άποστοροφή αυτή προς τούς νέους ποιητές:

Ό, μη μένε λημονάε. Κ' ήμεις για σός, άηθόνια, Φυτάρια τις άάσους και τις τραγανουλίες, Τραβήξαμε μ' άγκάλια ήμεις και καταρρόνια, Για νά'χει' έστίς τάνθη και τις μουκοβολίες.

Όσο και άν ή άειρέση του ποιήματος ή'ανε τυχεία και άσχημη με τό νόημα του, ποιός θά μπορούσθι νά με κρατήσει από τό νά πιστώσω, ότι στους προφητικούς αυτού, σίχους, που μου χάριζε ό ποιητής, είχα ν' έγω τό μαριόλι μου τής προφητείας. Εύτυχώς ό ποιητής έζησε για νά έκπληρωθί δλόκληρη ή προφητεία στον έανό του. Ο ίδιος ενή γλώσσα τή μεγάλη βρήκε μέσ' στην καρδιά. Και με τούς δικούς του σίχους άπότυχαν «ταίριατα του κλέφτη οι σίχοι πάλι και οι Πύδχοι παιδιά». Οι δάσφες και ή φριανταφυλλίες, που φύτρωσε, άδυσχαν για τή δική του δόξα. Καί, άξα δοξασμένος, ήρθε ή όμα να χαρτί, πλουσιόπαραχα, ό ύλος «να άνθη και τις μουκοβολίες», που είχε προφητεύσει για τούς ποιητικούς του άπαγόους.

Ένας λόγος νά με συγκινή άκόμα περισσότερο τό ότι ό ύψιλότατος ποιητής έφυγε νά χαράξη τό δνομά μου άπάνω από τούς προφητικούς του αυτούς σίχους.

Παύλος Νιρβάνας Τέλος τής πρώτης σειράς τών Απομνημονευμάτων

ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΡΑΣΟΠΑΤΕΡΩΝ

Ο έπίσκοπος Ρολλέ και ό γιατρός του. Η άπκέρυσεις τής σίνεπσοίας.—Τό πινό... με τά μάτια!... Ένας άλλος κρασοπάτερας που βρήκε τό διάβολό του από τόν γιατρό του. Τό μαρτύριο τής νερεπσοίας! Η τρέλλες μιάς παρέας μεθύσαν. Βροχή έπιπλων!... Ο Κήρος και ό Άστουάγης κλπ. κλπ

Ο έπίσκοπος Ρολλέ ήταν ένας από τούς μεγαλύτερους μεθύσανς που άναφέρει ή ιστορία. Κάποτε έφυγε νάπει άρρωστος από τό πολύ πινό! Καθώς δέ ήταν έπίκομο, τό πρώτο που έκανε ό γιατρός μόλις τόν έξήτασε, ήταν νά του άπαγορεύση νά ξαναβάλη στό στόμα του και μιά γουλιά έσω κρασίου. Ο έπίσκοπος φοβούμενος για τή ζωή του, ύπεσέχη στό γιατρό ότι θά άκολουθούσε κατά γράμμα τήν συμβουλή του.

Φαντασθήτε όμως τήν έκπληξη του γιατρού όταν, στην έμεσση έπομένη έπίσκεψή του, είδε νά είνε ποιοθετημένο κοντά στό κρεβάτι του άσθενούς ένα κρασελάκι έπάνω στό όποιον ύπαιχε μια μοτιίλλια «οκαδιόριμη» γεμάτη από τό ..άπηγορευμένο ποτόν! Ο γιατρός στό θέμα αυτό έγινε έξω φρενών. Έληξε τό καπέλλο του, θυμωμένος, για νά φύγη, χωρίς να πη λέξη. Τότε όμως άκουσε τόν δυστυχή έπίσκοπο νά του λέη με φωνή κλαψιόρικη :

— Γιατί θυμωεις γιατρό μου!... Μου άπηγόρευσες νά πινό και άκολουθήσα πιστά τήν εντολή σου... Δέν μου άπηγόρευσες όμως τό νά άποκαμβάνω με τά μάτια τις μοτιίλλες με τό κρασί!... Τό έχω εδώ για νά τό βλέπω γιατρέ!... Τό πινό μόνον... με τά μάτια!...

Ο γιατρός του κ. ντε Μοντλονζών— άλλου διασέημου κρασοπατέρα τής έποχής του— έφέρθη με άκόμη περισσότερο σκληρότητα στον άλκοολικό άσθενή του. Κάποτε σάν ό πελατής του άρρώστισεν, από τό πολύ πινό, του άπηγόρευσε ανύστηρώς τά ξαναβάλη στό στόμα του κρασί, επί πλέον δάκτο έπέβαλε νάπινη μόλιχο νερό! Μόλις έφυγε ό γιατρός ή κωρία ντε Μοντλονζών, έσκευσε νά προσφέρει στον άνδρα τής έ'α μεγάλο ποτήρι γεμάτο καθαρό και θροσρό νερό. Ο άσθενής τό πήρε καρτερικότατα και τό έφερε στή χείλη του. Μόλις όμως έδοκίμασε τήν πρώτη γουλιά, τό έδωσε πίσω στή γυναίκα του, λέγοντάς της :

— Πάρ'το και φύλαξέ το γ' άλλουε. Έχω άκούσει τέρες, ότι δέν πρόεισ ποτέ ό άρρωστος νά κίνη... κατέχρηση τών γιατροκών που τό σέστηνε ό γιατρός!...

Μερικοί νέοι — διηγείται ό 'Αθήναιος — έμείψαν κάποτε τέτοιο βερβόμο όσος έχασαν τελείως τό λογικό τους και φαντασθήκαν από τό σπύτι τους, μέσα στό όποιο ευλόκοτο δέν ήταν παρά «πάρενος» πλωτή φυλακή!... Νομιζοντας, λοιπόν, ότι ήταν κωαδιουί πλεοντες στό άνομοτό πέλαγος, και μάλιστα έν μέσω θαλασσοταραχής και ότι τό πλοιο τους κινούνε νά βυθισθί άρπαξαν διαπυλλα εύρεσιμοντα κοινά τους και άρχισαν νάτά πετούν...κάτω άπ'τά παράθυρα, για νά...έλαφρώσουν, έτοι τό... κοράβι όπως έλεγαν!...

Έν τού μεταξύ τό πλήθος τό όποιον είχε συναθροισθί κάτω από τό σπύτι τους άρπαξε όλα τά πολύτιμα αυτά σκεχή και έπιπλωτα που τούτα... έπεσαν από τόν... ουρανό!...

Στά προσεγές φύλλα τής «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ» έρχεται τό τραμιακό καιμυνητάκι νυκτιστόρημα του Λουί Νεάρ, τού συγγραφέως του «Μέσου Πειρατού» και άλλων περιφημων μυθιστορημάτων.

“Ο ΜΑΥΡΟΣ ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ,”

Ο «Μαύρος Βρυκόλακας» θ' άφήση έποχή, θά σάς καταπλήξη, θά σάς τρομάξει, θά σάς κέρη νά φρυιάσενε!... Νά μεριάς κεφάλιαί του. «Η πεντάμορφη Ταξειδωτής», «Ο αμπούτης κεννάνθρωπος», «Τό δωμάτιο των φτά νεκρών», «Ο τάφο άνοιγών!...» «Τά μάτια του βρυκόλακα», κ.λ.π. κ.λ.π.

Ίδού τώρα μοι τι πιστεύουν οι Έλληνες περί Βρυκόλακων από τό νεοεθικό διβλίο του ισριώ Παπαζαφειροπούλου «ΗΘΗ και Έθιμα τού Έλληνικού Λαού».

«Ο βρυκόλακας κατά τήν ίδιαν τον λαό φέρει μιν τήν εικόνα του τεχνέσιος, άλλάσει όμως μερην ής ζωα μεταβαλλόμενος πολλάς, τό δέ σώμα αιτιού έστι σκληρότατο και άγριο». Έξήχεται ποτε τού ν'φου και κήθηται έν' αυτόν. Μεταβαίνει άλλους και εις τήν οικίαν αυτού και τών συγγενών, ζητεί φαγητόν τρώγει άερότατος, ότι εθρε. Βλέπουνι δ' έπίστε αυτόν οι συγγενές υπό διάφορα σχήματα και καταδιώκουνι έν' αυτού. Καί έν τούτοι άναγκάζονται κατά τας πρώτας του θανάτου ήμρας νά άρκεπουν εν τή οικία του όταν διαδοθί ότι ό νεκρός «βρυκόλακας». Άκούσιον δι κρότον ώς δέριμος έησο άνοσιόμινου, όποτε και διν έμπαλίζεται άναμένον νά άποκειμηθώσι οι άνοσηπόντες. διά ταυτα λέγεται ότι εν πάλλιστοι έποχή και δεισιδαιμονεστέος χρόνος και έν χωριος προ; άπαλλαγίη και άνεση άνωροσσοτό νεκρός ός εύρ όκετο όνομα μέλαν έζαν, και παρεδίθετο τή νυχι. Έγινοντο δέ και δεισεις και λειστογρια υπό αυτού όσως επανελθί εις τάς τού Πλούτωνος βασίλειαν, τήν αλιοναν αυτόθ κατοικίαν και άπαλλαγών των όληρών αυτόθ έπισκέψων!...